

8. Bölüm

Özel Durumu Olan Çocuğun Ailesi ve İşlevleri

Dr. Öğr. Üyesi Ayfer KARA¹

GİRİŞ

Hayatın ilk yılları, insan kişiliğinin temel taşlarının atıldığı en önemli dönemdir. Anne, baba ve çocuk bir araya gelerek aileyi oluşturur ve kişilik oluşumunda önemli olan temel ortam gerçekleşmiş olur [1].

Aileye yeni bir bireyin gelmesi ile anne ve baba heyecan, mutluluk ve korku gibi birçok karmaşık duyguyu bir arada yaşamaktadır. Anne ve baba için her şeyin en iyisine layık çok özel ve güzel bir misafirdir çocuk. Ancak bu özel misafirin birtakım nedenlerden dolayı kendine özgü özel durumları olabilmektedir. İşte böyle bir durum anne ve baba için travmatik olup aile işlevlerini olumsuz etkileyebilmektedir [1].

Aile işlevi kavramı birçok ögeyi bünyesinde barındırmaktadır. Karşılaşılan sorunlarla baş edebilme becerileri, aile içi iletişim düzeyi ve türü, özel durumu olan çocuğa karşı tutum ve tepkiler, ilgi ve davranışların kontrolü bu unsurları oluşturmaktadır [2].

Aile işlevleri kültürel normlara göre değerlendirilir. Aile işlevlerinin kültürden bağımsız bir şekilde ele alınması mümkün değildir. Aile üyelerinin rolleri, kültürel inanışlar, örf ve adetler ile belirlenmektedir [3].

Aile işlevlerinin çocuklar üzerindeki etkileri çok büyüktür. Özellikle Özel durumu olan çocuğun aile ortamından çıkıp kendi bağımsızlığını kazanabilmesi, yeteneklerini geliştirip sosyalleşebilmesi için ailesinin onu kabullenmesi, benimsemesi, sevmesi ve bu doğrultuda aile işlevlerini kusursuzca yerine getirmesi ile mümkündür [4].

¹ Sütçü İmam Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD.
ayfertusun_86@hotmail.com

cuklarına ekonomik bağımsızlıklarını kazandırarak çocuklarının maruz kaldığı toplumsal engelleri kısmen bertaraf edebilirler [31].

SONUÇ

Aile işlevleri duyguların, düşüncelerin ifade edilmesi, sorunların çözülmesi, sağlık, hastalık ve finansal duruma kadar birçok çerçevede değerlendirilmektedir. Aile kurumu sağlıklı, hasta ve özel durumu olan tüm üyeleri ile bir bütündür. Bu bütünün içerisinde yer alan üyeler ve işlevler sürekli birbiriyle bağlantı halindedir, birindeki herhangi bir sıkıntı bütünde ve diğer üyelerin işlevlerinde de aksamalara yol açabilmektedir.

Önemli olan ailelerin aile işlevlerini sağlıklı bir şekilde gerçekleştirmesi için aile üyelerine büyük görevler düşmektedir. Kültürel değerler ışığında, karşılıklı sevgi, saygı ve huzur ortamında özel durumu olan çocuğa bakım, ilgi, eğitim, ekonomik ve toplumsal destek sağlanması ile özsaygısı yüksek, yaratıcılık yeteneği gelişmiş, sosyal çevresiyle uyum içinde olan çocuklar yetiştirmek ailenin temel işlevidir.

Aileler, özel durumu olan çocukları ile yaşamayı öğrenmeli ve çocuğuna da bunu öğreterek onun baş etme becerilerini geliştirmelidir. Çevrenin oluşturduğu engelleyici tutumlara rağmen aile işlevlerini sağlıklı bir şekilde gerçekleştiren aileler şunu bilir; Özel durumu olan çocuk aslında sadece “özeldir”, engel onda değil çevresindedir.

KAYNAKLAR

1. Kulaksızoğlu, A., (2016). Farklı Gelişen Çocuklar. Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık, 3. Basım, Ankara;29.
2. Nathan, B., Epstein vd., (1993). “The McMaster Model View of Healthy Family Functioning. In from a Walsh”, Normal Family Processes, The Guilford Press: New York (London), 138-160, s.140
3. Bulut, I., (1993). Ruh hastalığının aile işlevlerine etkisi. Başbakanlık kadın ve sosyal hizmetler müsteşarlığı yayınları, Ankara: 4.
4. Soyaslan A., R. (2017). Engelli çocuklara anne baba olma sanatı. 1. Baskı, Kütahya: Egemen Yayınları Kültür Serisi 10.
5. Kotzampopoulou, I., (2015). Quality of life in families having children with disabilities: The parents' perspektive. Master's Thesis Master of Philosophy in Special Needs Education.
6. Özşenol, F., Işıkhani V., Ünay B., Aydın H.i., Akın R., Gökçay E. (2003). Engelli çocuğa sahip ailelerin aile işlevlerinin değerlendirilmesi. Gülhane Tıp Dergisi 45 (2): 156-164.
7. Deniz İ., Göller L. (2017). Engelli çocuğa sahip ebeveynlerin aile işlevselliği ve evlilik doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi, Cilt 03, Sayı 01, 53-69.
8. Nirun, N., (1994). Sistemantik Sosyoloji Yönünden Aile ve Kültür, Ankara: A.K.M. Yayınları.

9. Üçüncü Milli Sosyal Hizmetler Konferansı Raporu (1968). Türkiye'de Sosyal Değişme ve Sosyal Hizmetler. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü Yayınları, Yayın No: 54, Ankara.
10. Hill, R., (1971). Modern systems theory and the family: A confrontation. *Family sociology*, 10, 7-26. doi:10.1177/053901847101000501
11. Zimmerman, S. L. (2013). Conceptualizing family well-being. In A. M. Mínguez (Ed.), *Family well-being: European perspectives* (49): 9-25, Springer.
12. Kasapoğlu, A. (1993). Aile Yapısı ve Demografik Özellikle, Gecekondu Aileleri Arası Geleneksel Dayanışmanın Çağdaş Organizasyonlara Dönüşümü, Ankara: T. C. Başbakanlık Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı Yayınları.
13. Nathan Epstein vd., (1983) "The McMaster family assessment device", *Journal of Marital and Family Therapy*, 9: 2; 171-180, s.171.
14. Oğultürk, N., (2012). Zihinsel engelli çocuğa sahip ailelerin, aile işlevlerini etkileyen etmenler: Çankaya belediyesinden hizmet alan aileler üzerine bir değerlendirme. (Yayınlanmamış yüksek doktora tezi). Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
15. Hallaç, S., Öz F. (2014). Aile kavramına kuramsal bir bakış. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 6 (2): 142-153.
16. Conk, Z., Başbakkal, Z., Yardımcı, F., (2013). Çocuk sağlığına genel bakış. İçinde: Conk Z, Başbakkal Z, Balyılmaz H, Bolışık B (editörler). *Pediatric Hemşireliği*, 1. Baskı. Ankara, Akademisyen Yayınevi, 23.
17. Kır, İ., (2011). "Toplumsal bir kurum olarak ailenin işlevleri". *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(36): 381-404, s.382.
18. Tezcan, M., (1997). Eğitim sosyolojisi, 11. Baskı, Zirve Ofset, Ankara.
19. ACAR, Ali, (1990). Türk aile yapısı ve kızılcahamam aile yapısı üzerine bir araştırma, (Basilanmamış doktora tezi), İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
20. Yılmaz, H., (2004). Sevgili Anne ve babacığım, lütfen bu kitabı okur musunuz! Çizgi Kitap evi yayını, Konya, 24-28.
21. Demir A. (2019) Tekerlekli düşün; Fiziksel engellilerin aile inşası, Siyasal yayınevi, 1. Basım, Ankara.
22. Cüceloğlu, D., (2019). Başarıya götüren aile. 43. Basım, İstanbul, Remzi Kitapevi
23. Yörükoğlu, A., (2007). Aile ve çocuk. 7. Basım, İstanbul, Özgür Yayınları.
24. Güneş, A., (2017). Annelik sanatı. 91. Baskı, İstanbul, Timaş Yayınları, 179.
25. Büyükkaragöz, S. Savaş vd. (1998), Öğretmenlik Mesleğine Giriş, 1.Baskı, Konya: Mikro Basım Yayın Dağıtım.
26. Çamur Duyan G., (2000). Aile işlevleri ile ailenin sosyal demografik ve ekonomik nitelikleri ve yaşam döngüsü arasındaki ilişkiler. (Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi). Sosyal bilimler enstitüsü, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
27. Kandemir Çelik, Ö., (2017). Engelli bir çocuğa sahip olan ailelerin sosyodemografik ve aile işlevsellikleri ile ebeveynlerin uyuşturucu madde, alkol ve sigara kullanım davranışları arasındaki ilişki. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul.
28. Çataloğlu, B., (2011). Madde kullanan ve kullanmayan ergenlerin psikolojik sağlamlık ve aile işlevleri açısından karşılaştırılması. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, s.68,
29. Bilen, M., (2009). Sağlıklı İnsan İlişkileri. 7. Baskı, Ankara: Anı Yayıncılık.
30. Öztaşyonar Y., Akkuş, Y. (2018). Özel eğitime gereksinimi olan çocuklar ve aile. İçinde: Küçükali, R. (Editör.). *Çocuk ve aile*. 1. Baskı, Ankara, Anı Yayıncılık, 310.
31. Burcu, E. (2015). Engellilik Sosyolojisi. 1. Baskı, Ankara, Anı Yayıncılık.